

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Робоча програма навчальної дисципліни
«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»
для студентів напряму підготовки
6.030601 «Менеджмент»
денної форми навчання**

Укладачі
д. е. н., професор

Ястремська О. М.

к. е. н., доцент

Ріпка Д. О.

Зав. кафедри
економіки, організації та планування
діяльності підприємства,
д. е. н., професор

Ястремська О. М.

Харків, ХНЕУ, 2012

Затверджено на засіданні кафедри економіки, організації та планування діяльності підприємства
Протокол № 7 від 09. 12. 2011 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» для студентів напряму підготовки 6.030601 денної форми навчання / Укл. О. М. Ястремська, Д. О. Ріпка. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2012. – 32 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за темами, вміщено плани лекцій і практичних занять, методичні рекомендації до виконання індивідуальної роботи, роботи щодо закріплення знань та система оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки «Менеджмент».

Зміст

Вступ.....	4
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів.....	6
2. Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами.....	9
4. Плани лекцій.....	10
5. Плани семінарських (практичних) занять.....	12
6. Самостійна робота студентів.....	14
7. Контрольні запитання для самодіагностики.....	25
8. Індивідуально-консультативна робота.....	26
9. Методики активізації процесу навчання.....	27
10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів.....	29
11. Рекомендована література.....	35

Вступ

З метою забезпечення ефективного розвитку України та її регіонів необхідною є реалізація інвестиційно-інноваційної стратегії, спрямованої на економічне зростання, яке ґрунтується на формуванні інтелектуального потенціалу та широкому використанні в економічній діяльності досягнень науки та техніки. Для розвитку науково-технічної сфери створені основні правові, організаційні та фінансові засади, що визначені в законах України. Науково-технічні досягнення в значній мірі визначатимуться сукупністю наукових досліджень, до яких повинна залучатись талановита молодь – випускники вищих навчальних закладів. Перші навички з науково-дослідної діяльності студенти можуть отримати беручи участь у наукових дослідженнях, що проводяться в межах навчальних закладів. Все це спонукає до необхідності вивчення такої навчальної дисципліни, як «Основи наукових досліджень», та включення її до програми підготовки бакалаврів за напрямом підготовки «Менеджмент». Вміння самостійно ставити та вирішувати нові завдання і творчо використовувати досягнення науки і техніки у практичній діяльності важливо усім майбутнім спеціалістам. Тому сучасному студенту необхідні основні знання з проведення наукових досліджень.

Метою вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень» є формування у студентів системи теоретичних знань, прикладних вмінь і навичок щодо здійснення наукових досліджень, їх планування, організації, мотивації та контролю.

Об'єкт вивчення дисципліни – організація наукових досліджень.

Предметом дисципліни є методологія наукових досліджень і методика здійснення досліджень конкретних проблем економіки на основі загальнонаукових та емпіричних наукових прийомів, що даю можливість досліджувати економічні та соціальні процеси у їх спорідненості, відмінності та історичному аспекті.

Основними завданнями даної навчальної дисципліни є засвоєння узагальнених в теорії і практиці знань щодо організації наукових досліджень та закріплення їх на практичних заняттях, формування навичок щодо визначення напрямів науково-дослідної діяльності, обґрунтування її актуальності, новизни, перспективності, оцінювання ефективності.

Важливість питань, що розглядаються в дисципліні, полягає в необхідності знань щодо основних принципів, методів організації наукових досліджень в сучасних умовах інтелектуалізації управління та становлення економіки знань.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення лекційних і практичних (або семінарських) занять. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з літературою, нормативними актами з питань науково-дослідної та дослідно-конструкторської роботи, а також індивідуальна робота за узгодженою з викладачем темою та планом досліджень.

Структура програми навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Структура програми навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна підготовки бакалаврів	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних ECTS – 2, у тому числі: змістовних модулів – 1; індивідуальна робота; самостійна робота	Шифр та назва галузі знань: 0306«Менеджмент і адміністрування»	Варіативна Рік підготовки: 3 Семестр: 5
Кількість годин за змістовним модулем – 72. Всього – 72 год.	Напрямок підготовки 6.030601 «Менеджмент»	Лекції (теоретична підготовка) – 17 год. Практичні (семінарські) заняття – 17 год. Індивідуальна робота – 10 год. Самостійна робота – 28 год.
Кількість тижнів викладання навчальної дисципліни: 17 Кількість годин за тиждень: 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: ПМК

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Навчальна дисципліна «Основи наукових досліджень» для студентів напряму «Менеджмент» є нормативною дисципліною, яка забезпечує формування вмінь, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою.

Дисципліна вивчається на основі базової загальноекономічної підготовки студентів, а також на базі вивчення навчальних дисциплін «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Економіка підприємства», «Психологія», «Математичне моделювання в економіці та менеджменті».

Дисципліна є підґрунтям для подальшого вивчення дисциплін, пов'язаних з галузевою специфікою кожної спеціальності та спеціалізації. Знання з даної дисципліни дозволять успішно вивчати таку дисципліну, як «Методологія наукових досліджень», а також виконувати курсові та дипломні роботи, готувати до друку наукові статті, брати участь у наукових конференціях та підготовці звітів з науково-дослідної роботи.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних і практичних або семінарських занять. Велике значення під час вивчення та закріплення знань має самостійна та індивідуальна робота студентів. Усі види занять розроблено відповідно до положень вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

основні поняття науки;

цілі та функції науки як особливого виду діяльності;

правила класифікації понять;

сутність та особливості науково-дослідної роботи;

особливості інформаційного забезпечення наукового дослідження;

основні етапи роботи з науковою літературою;

основні методи наукових досліджень;

поняття та типи моделей;

загальні вимоги до науково-дослідної роботи;

структуру наукового дослідження;

правила оформлення науково-дослідної роботи;

основні правила щодо складання наукової доповіді та презентації результатів наукового дослідження;

ВМІТИ:

обґрунтовувати вибір теми наукового дослідження;
обґрунтовувати актуальність теми дослідження, його мети і завдань;

обґрунтовувати предмет і об'єкт дослідження;

складати бібліографію за відповідною темою;

здійснювати пошук необхідної наукової інформації;

використовувати методи дослідження, що є адекватними досліджуваному явищу або процесу;

формулювати положення наукової новизни;

здійснювати обробку результатів дослідження та оформляти їх у відповідності з існуючими формами відображення (тези, статті, дипломні роботи, розділи монографії, науково-методичні рекомендації, навчальні посібники, дисертації).

У результаті вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень» студенти повинні набути ряд компетенцій.

1. Застосування знань і розумінь

здатність до прийняття обґрунтованих рішень щодо визначення напрямів наукових досліджень в умовах ринкової економіки, поширення інформаційних технологій, підвищення значущості інтелектуального капіталу суб'єктів господарювання;

здатність до обґрунтування проблеми наукового дослідження, його об'єкта та предмета, вибору емпіричної бази, прийомів наукових узагальнень, формування висновків і рекомендацій за результатами досліджень;

здатність формувати інформаційне та організаційне забезпечення наукового дослідження;

спроможність здійснювати наукові дослідження на підставі розроблених теоретичних основ і методології;

здатність обґрунтовувати вибір методу дослідження;

здатність до організації наукового пошуку та інформаційного забезпечення досліджень, роботи з науковими джерелами, використання методів аналізу та обробки інформації, її математичної формалізації, формування положень наукової новизни;

здатність до досягнення заздалегідь окреслених результатів наукових досліджень шляхом раціонального використання

інформаційних ресурсів, наявного досвіду щодо вирішення окремих питань;

здатність до виконання наукової роботи на рівні дипломної роботи, відповідно до вимог, що висуваються до праць подібного рівня, від моменту обґрунтування теми до публічного захисту;

володіння інструментарієм оцінювання результативності та ефективності наукової діяльності;

вміння щодо підготовки наукових статей як форми апробації результатів наукового дослідження та їх публікації у збірниках наукових праць, які мають статус фахових видань;

здатність до подальшого удосконалення та розвитку процесу наукових досліджень, що забезпечує вироблення нових знань..

2. Формування суджень

здатність до аналізу факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ та визначення їх впливу на об'єкт дослідження;

здатність вирішувати проблемні питання в організації наукових досліджень, пов'язані з численними взаємопов'язаними напрямками діяльності.

3. Комунікація

здатність збирати, накопичувати та передавати інформацію щодо певних питань, що розглядаються в рамках наукових досліджень;

здатність до організації сукупності міжособистісних наукових відносин, пов'язаних з удосконаленням та подальшим розвитком теоретико-методичної бази з певних проблем, що потребують вирішення;

здатність перетворювати інформацію у знання підприємства з метою забезпечення його конкурентних переваг в умовах інноваційної економіки та підвищення значущості інтелектуального потенціалу суб'єктів господарювання;

здатність до ведення наукової дискусії.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тематичний план навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» складається з одного модуля, який логічно пов'язує близькі за напрямом теми.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття, індивідуальна робота, самостійна робота студента. Структура залікового кредиту курсу навчальної дисципліни представлена в табл. 2.

Таблиця 2

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин, відведених на			
	лекції	практичні (семінарські) заняття	індивідуальну роботу	самостійну роботу
Тема 1. Основні категорії науки	4	4	2	7
Тема 2. Технологія роботи з інформацією	4	4	3	7
Тема 3. Методи і моделі наукових досліджень	4	4	2	7
Тема 4. Організація представлення результатів дослідження	5	5	3	7
Всього	17	17	10	28

3. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Основні категорії науки

Наука як особлива форма людської діяльності. Система наукових знань. Наукова діяльність. Основний продукт, головна мета та функції науки. Виникнення науки та її еволюція. Поняття та його суттєві ознаки. Обсяг поняття. Зміст поняття. Родові та видові поняття. Операції з поняттями. Визначення та класифікація понять. Правила класифікації. Поняття, особливості, цілі та завдання науково-дослідної роботи. Науковий напрям. Тема дослідження. Вибір теми дослідження та розробка робочої гіпотези. Основні форми науково-дослідної роботи. Керівництво, планування та облік науково-дослідної роботи.

Тема 2. Технологія роботи з інформацією

Класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень. Необхідність вивчення літератури. Типологія науково-технічних

документів. Складання бібліографії. Технологія читання, повільне та швидке читання. Послідовність читання. Розуміння тексту. Анотація. Витяг. Конспект. Науковий огляд. Етапи роботи з науковою літературою. Цитування. Пошук інформації в Інтернеті, пошукові системи. Технологія пошуку.

Тема 3. Методи і моделі наукових досліджень

Поняття та класифікація методів дослідження. Загальнонаукові методи: аналіз, синтез, дедукція, індукція, аналогія, моделювання, абстрагування, ранжування, конкретизація, системний аналіз. Методи встановлення причинних зв'язків. Методи емпіричного дослідження: спостереження, порівняння, експеримент. Методи теоретичного дослідження: абстрагування, ідеалізація, формалізація, узагальнення, експеримент. Моделі та моделювання. Поняття моделі. Типи моделей. Етапи моделювання. Економіко-математичне моделювання. Вимоги до моделей: повнота, висока ефективність, мала розмірність, простота, низькі витрати, точність.

Тема 4. Організація представлення результатів дослідження

Загальні вимоги до структури та оформлення науково-дослідної роботи. Реферат наукового звіту. Цілі представлення результатів науково-дослідної роботи. Форми представлення результатів досліджень: монографія, дисертація, науково-дослідний звіт, наукові статті, доповіді на конференціях. Вимоги до наукових статей. Тези доповіді. Відмінні особливості доповіді та статті. Доповідь про роботу. Системні елементи наукової дискусії. Об'єкти та суб'єкти наукової дискусії. Види наукової дискусії. Стратегія і тактика спору. Прийоми пошуку істини. Способи аргументації в науковій дискусії. Вимоги до оратора. Оцінювання виступу. Підготовка наукових матеріалів до друку. Особливості та проблеми оцінки ефективності науково-дослідної роботи. Резерви та шляхи підвищення ефективності науково-дослідної роботи.

4. Плани лекцій

Навчальна лекція – це логічно завершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання. Лекція є однією з основних форм навчальних занять. Вона

покликана формувати у студентів основи знань з певної наукової галузі, а також визначити напрямок, основний зміст і характер усіх інших видів навчальних занять та самостійної роботи студентів з відповідної навчальної дисципліни. Лекція повинна охоплювати все нове, що є в законодавчих документах, в літературі та з'явилося на практиці, висвітлювати динаміку змін та деякі суперечливі питання.

Тема 1. Основні категорії науки

1. Поняття про науку, її сутність, цілі та функції.
2. Поняття та його суттєві ознаки, види понять.
3. Правила класифікації.
4. Поняття, особливості, цілі та завдання науково-дослідної роботи.
5. Основні форми науково-дослідної роботи (на прикладі вищого навчального закладу).
6. Вибір теми дослідження та розробка робочої гіпотези.

Література: основна [1; 2; 4 – 6], додаткова [8; 9; 11 – 13; 16].

Тема 2. Технологія роботи з інформацією

1. Класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень.
2. Особливості складання бібліографії.
3. Етапи роботи з науковою літературою.
4. Технологія пошуку інформації.

Література: основна [1; 2; 4 – 6], додаткова [8; 9; 11 – 13].

Тема 3. Методи і моделі наукових досліджень

1. Поняття та класифікація методів дослідження.
2. Поняття та типи моделей, вимоги до моделей.
3. Етапи моделювання.
4. Загальні вимоги до науково-дослідної роботи, структура дослідження.
5. Формулювання мети, завдань, об'єкта, предмета, положень наукової новизни дослідження.

Література: основна [1 – 6], додаткова [8 – 11; 14].

Тема 4. Організація представлення результатів дослідження

1. Правила оформлення результатів науково-дослідної роботи.

2. Складання доповіді про науково-дослідну роботу, презентація результатів дослідження.

3. Ораторське мистецтво.

4. Підготовка наукових матеріалів до публікації.

Література: основна [1; 2; 4 – 6], додаткова [7 – 9; 11; 13; 15; 16].

5. Плани семінарських (практичних) занять

Семінарське заняття – це організаційна форма навчального заняття, на якому викладач організує обговорення із студентами питань з відповідних тем. Семінарські заняття проводяться у формі бесіди, рецензування та обговорення рефератів і доповідей, дискусій тощо. Семінарські заняття передбачають закріплення знань, одержаних на лекціях та в процесі самостійного вивчення деяких питань навчальної дисципліни, а також під час виконання індивідуальної роботи. Основна мета семінарського заняття – розширення, поглиблення та закріплення теоретичних знань і спрямування їх на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, розвиток вмінь та навичок, наукового мислення й усного мовлення студентів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює знання студентів, активність у дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо.

Тема 1. Основні категорії науки

1. Визначення напрямів наукових досліджень студентів.

За темою заняття проводиться круглий стіл з обговорення сучасних нагальних проблем в економіці України, які вимагають вирішення. За обговореними темами пропонується представити презентацію з напрямів їх вирішення. Кожен студент повинен представити презентацію з обґрунтування актуальності обраної теми наукових досліджень, яка надалі буде перетворюватись у тему дипломної роботи.

2. Ознайомлення з ключовими поняттями за обраною темою наукового дослідження.

В процесі заняття кожен студент повинен підготувати таблицю щодо аналізу існуючих в літературі визначень відповідних понять за темою дослідження з посиланням на джерела інформації та виокремленням специфічних ознак поняття.

Література: основна [1; 2; 4 – 6], додаткова [8; 9; 11 – 13; 16].

Тема 2. Технологія роботи з інформацією

1. Формування бібліографії за обраними студентами напрямами досліджень.

В процесі заняття студенти мають підготувати перелік джерел інформації за темою власного наукового дослідження.

2. Вивчення теоретичного та практичного стану проблеми.

В процесі заняття студенти повинні підготувати короткий огляд інформаційних джерел щодо стану проблеми, яка буде ними досліджуватись згідно обраної теми, та виокремити ті питання, які потребують удосконалення та подальшого розвитку.

Література: основна [1; 2; 4 – 6], додаткова [8; 9; 11 – 13].

Тема 3. Методи і моделі наукових досліджень

1. Написання вступу до наукової роботи.

В процесі заняття студенти повинні визначити мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, обґрунтувати методи, що будуть використовуватись.

2. Побудова структурних схем, формулювання наукових результатів.

За темою заняття студенти повинні сформулювати предметну область досліджень, розробити структуру, за якою будуть формулювати наукові результати, окреслити наукову новизну. Кожний студент повинен виступити і презентувати очікувані результати, виокремлюючи їх відмінності від вже існуючих.

3. Написання висновків до наукової роботи.

В процесі заняття студенти повинні представити структурно-логічну схему основних елементів наукової роботи: завдань, змісту, наукових результатів, публікацій, а також встановити залежність між висновками і завданнями.

Література: основна [1 – 6], додаткова [8 – 11; 14].

Тема 4. Організація представлення результатів дослідження

1. Формування слайдів презентації та доповіді за науково-дослідною роботою.

В процесі заняття студенти повинні представити доповідь, слайди презентації щодо основних результатів наукової роботи, обговорити основні результати досліджень.

2. Вивчення правил написання статей, тез доповідей на конференцію.

Студенти повинні підготувати наукову статтю (або тези на наукову конференцію) за такою структурою: анотація (до 5 рядків); ключові слова (до 10 слів); вступ (постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з останніми дослідженнями і публікаціями, а також з важливими науковими й практичними завданнями з обов'язковими посиланнями в тексті на використану літературу; автор повинен виділити із загальної проблеми ту частину, яку він досліджує, і показати її актуальність); постановка завдання (формулювання цілей і методів дослідження даної теми); результати (виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів); висновки (наукова новизна, теоретичне й практичне значення дослідження, перспективи подальших наукових розробок в даному напрямі); література (список використаних джерел). На занятті відбувається представлення статей або тез кожним студентом та обговорення доповідей.

Література: основна [1; 2; 4 – 6], додаткова [7 – 9; 11; 13; 15; 16].

6. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм організації навчання, основною формою оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Самостійна робота над навчальною дисципліною «Основи наукових досліджень» включає: опрацювання лекційного матеріалу, роботу з законодавчими, нормативними та інструктивними матеріалами, підготовку до семінарських і практичних занять, опрацювання питань, винесених на самостійну роботу, а також виконання індивідуального завдання.

6.1. Перелік питань для самостійного опрацювання

Тема 1. Основні категорії науки

1. Виникнення науки та її еволюція.
2. Класифікація наукових досліджень.
3. Стадії процесу розвитку гіпотези.
4. Керівництво, планування та облік науково-дослідної роботи.

5. Лауреати Нобелівської премії у галузі економіки.

Література: основна [1; 2; 4 – 6], додаткова [8; 9; 11 – 13; 16].

Тема 2. Технологія роботи з інформацією

1. Національна система науково-технічної інформації.
2. Види, джерела інформації та режим доступу до неї.
3. Основні види видань.
4. Правила оформлення літератури.
5. Правила цитування.

Література: основна [1; 2; 4 – 6], додаткова [8; 9; 11 – 13].

Тема 3. Методи і моделі наукових досліджень

1. Обґрунтування методів наукових досліджень.
2. Відмінності методики, методичних рекомендацій, методичного підходу, методичного забезпечення.
2. Сутність методології, парадигми, концепції.
3. Принципи, функції у наукових дослідженнях.
4. Соціологічне дослідження: основні види, завдання, технологія проведення.

Література: основна [1 – 6], додаткова [8 – 11; 14].

Тема 4. Організація представлення результатів дослідження

1. Види слухачів, методи спілкування і ведення бесіди з різними видами слухачів.
2. Правила формування презентації.
3. Економічна, соціальна та науково-технічна ефективність науково-дослідної роботи.
4. Резерви та шляхи підвищення ефективності науково-дослідної роботи.
5. Організація роботи науковця.

Література: основна [1; 2; 4 – 6], додаткова [7 – 9; 11; 13; 15; 16].

6.2. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання є однією з форм організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів і має на меті поглиблення, узагальнення

та закріплення знань, які студенти одержують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці

Метою виконання індивідуального завдання є закріплення, поглиблення та розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни, розвиток вмінь самостійної роботи з літературними джерелами.

Індивідуальне завдання передбачає наявність наступних елементів наукового дослідження: практичної значущості; комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження; теоретичного використання передової сучасної методології і наукових розробок; наявність елементів творчості. В процесі виконання індивідуального завдання, разом з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи та вміння творчо мислити, навчитися вирішувати актуальні науково-прикладні задачі.

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» видається студенту викладачем на початку семестру. Індивідуальне завдання виконується студентом самостійно під керівництвом викладача і здається наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання індивідуального завдання враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» передбачає виконання навчально-дослідної роботи.

Навчально-дослідна робота (НДР) – це самостійно виконана інтелектуальна праця, яка містить дослідження з конкретної теми та має прикладний характер. Основне її призначення – продемонструвати рівень кваліфікації студента і його вміння вирішувати конкретні завдання. У процесі підготовки НДР студенти розвивають широту мислення, вміння аналізувати, набувають навичок дослідної роботи, демонструють рівень своєї фахової підготовки.

НДР повинна містити: титульний аркуш, зміст, вступ, основну частину (3 розділи, кожен з яких вміщує 2 – 3 підрозділи), висновки (кількість висновків має дорівнювати кількості завдань, що відображені у вступі), список використаних джерел (не менше 30), додатки (за необхідності). Загальний обсяг роботи має складати близько 30 сторінок.

Зміст подають на початку роботи, після титульного аркуша. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів, а також вступу, висновків, списку використаних джерел, додатків. Назва кожного розділу повинна відображати сутність питань, що розкриваються.

Треба слідкувати за тим, щоб назви структурних елементів НДР у змісті збігалися з назвами цих елементів у тексті роботи.

У вступі роботи розкривають сутність і стан наукової проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми обґрунтовують актуальність і доцільність наукової роботи. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним.

У вступі послідовно розкривають мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, отримані результати, при необхідності приводять їх наукову новизну, практичне значення одержаних результатів. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Основна частина роботи складається з розділів та підрозділів. Кожний розділ починають з нової сторінки.

У першому розділі розглядають загальні теоретичні підходи (визначення сутності ключових понять, класифікація відповідних об'єктів, тощо) до вирішення проблеми з використанням літературних джерел із досліджуваної тематики, на які обов'язково потрібно робити посилання. Доцільне порівняння різних точок зору, використання опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела. Бажано ілюструвати текст графічним матеріалом: схемами, графіками, алгоритмами, діаграмами.

У другому розділі проводиться аналіз методичних положень щодо предметної області з позицій менеджменту з метою виявлення позитивних сторін та існуючих недоліків управління певним об'єктом чи процесом відповідно до теми дослідження.

У третьому розділі необхідно навести певні практичні приклади щодо проблеми, яка розглядається в навчально-дослідній роботі, або більш детально розглянути окреме практичне питання відповідно до обраної теми. Бажано також надати конкретні рекомендації, пропозиції щодо змін у діяльності сучасних підприємств на базі основних

теоретичних положень і методичних підходів, що викладені у першому та другому розділах дослідження.

У висновках автором роботи стисло наводяться найбільш важливі теоретичні та практичні положення, які містять оцінку досягнутих результатів з точки зору відповідності меті та поставленим завданням.

Список використаних джерел слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Якщо у роботі використовується інформація з Інтернету, то потрібно вказувати не тільки назву сайту, а і назву статті або документу, на які посилається автор. Нормативні та законодавчі акти, Інтернет-джерела не виокремлюються та розміщуються в алфавітному порядку разом з іншими літературними джерелами. Всі літературні джерела слід подавати мовою оригіналу.

Спочатку подаються джерела українською та російською мовою (російськомовні джерела окремо не виділяються), а потім – іншомовні джерела. Нумерація джерел у списку – наскрізна.

До додатків за необхідності доцільно включати: структурну модель предметної області дослідження; таблицю з узагальненням визначень певного поняття відповідно до теми навчально-дослідної роботи; таблиці допоміжних цифрових даних; допоміжні ілюстрації.

6.2.1. Тематика індивідуальних завдань

*Загальні питання управління підприємством,
організація, планування та контроль діяльності підприємства,
стратегічні перетворення на підприємстві, ефективність діяльності*

1. Формування стратегії розвитку підприємства
2. Стратегічне планування на підприємстві
3. Обґрунтування стратегічного вибору підприємства
4. Розробка операційної стратегії підприємства
5. Планування виробничо-господарської діяльності підприємства
6. Формування системи планування та контролю на підприємстві
7. Розробка бізнес-плану підприємства
8. Вдосконалення оперативного управління операційною системою підприємства
9. Вдосконалення системи оперативного календарного планування на підприємстві

10. Формування і розвиток виробничого потенціалу підприємства
11. Планування виробничої активності в умовах обмежених ресурсів
12. Обґрунтування планів виробництва продукції на обраний період
13. Планування завантаження виробничих потужностей операційної системи
14. Оптимізація виробничої потужності підприємства
15. Визначення оптимальних обсягів виробництва на підприємстві та їх обґрунтування
16. Управління розширенням діючого виробництва на підприємстві
17. Формування і використання основних фондів підприємства
18. Удосконалення управління запасами підприємства на основі реорганізації бізнес-процесів
19. Обґрунтування напрямів і планування підвищення продуктивності праці
20. Цінова політика підприємства на конкурентних ринках
21. Управління ціновою політикою підприємства
22. Управління витратами підприємства
23. Управління витратами в системі контролінгу на підприємстві
24. Управління витратами і цінова політика на підприємстві
25. Управління якістю продукції в умовах ринкових відносин
26. Фінансові цілі підприємства і обґрунтування проектів їх досягнення
27. Розробка фінансового плану підприємства
28. Розробка і впровадження процесу бюджетування на підприємстві
29. Управління структурою капіталу підприємства
30. Формування і розподіл прибутку
31. Прибутковість діяльності підприємства та способи її підвищення
32. Управління акціонерним капіталом підприємства
33. Формування дивідендної політики
34. Управління оборотним капіталом підприємства
35. Обґрунтування цінової політики підприємства
36. Управління процесами диверсифікації на підприємстві

37. Підвищення адаптаційних можливостей підприємства за умов нестабільного зовнішнього середовища
38. Реінжиніринг бізнес-процесів на підприємстві
39. Проектування комплексної системи управління підприємством на основі реінжинірингу бізнес-процесів
40. Реінжиніринг бізнес-процесів в антикризовому управлінні
41. Управління змінами на підприємстві
42. Удосконалення організаційної структури підприємства
43. Формування ефективної організаційної структури управління виробництвом
44. Розробка програми реструктуризації підприємства
45. Управління ризиком діяльності підприємства
46. Діагностування зон ризику в діяльності підприємства та економічне обґрунтування заходів запобігання витратам
47. Управління економічною безпекою діяльності підприємства
48. Система антикризового управління діяльністю підприємства
49. Розробка та обґрунтування антикризової програми діяльності підприємства
50. Технологія прийняття управлінських рішень на підприємстві
51. Інформаційна підтримка процесу прийняття управлінських рішень
52. Вдосконалення технології прийняття управлінських рішень на підприємстві
53. Управління інформаційними ресурсами на підприємстві
54. Розробка комунікаційної політики підприємства
55. Управління ефективністю діяльності підприємства
56. Контролінг як засіб підвищення ефективності виробництва

Конкурентоспроможність підприємства та напрями її підвищення

57. Управління конкурентоспроможністю підприємства
58. Управління конкурентоспроможністю продукції
59. Конкурентні переваги підприємства і способи їх досягнення
60. Стратегія досягнення конкурентних переваг підприємства
61. Управління витратами підприємства для досягнення конкурентних переваг
62. Підвищення конкурентоспроможності підприємства

63. Сучасні інструменти підвищення конкурентоспроможності підприємства

64. Конкурентоспроможність та інноваційна діяльність підприємства

Маркетинг та зовнішньоекономічна діяльність

65. Організація системи маркетингу на підприємстві

66. Організація маркетингової діяльності підприємства

67. Обґрунтування маркетингової політики підприємства

68. Розробка стратегій маркетингу

69. Організація маркетингових досліджень на підприємстві

70. Організація збутової діяльності підприємства

71. Медіапланування як елемент ефективного управління рекламною кампанією

72. Організація зовнішньоекономічної діяльності підприємства

73. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

74. Обґрунтування напрямів зовнішньоекономічної діяльності підприємства

75. Визначення зовнішньоторговельних цін підприємства

76. Оптимізація розрахунків за зовнішньоторговельними операціями

77. Організація зовнішньоекономічної служби підприємства

Інноваційно-інвестиційні процеси

78. Інноваційний менеджмент і чинники його успішної реалізації на підприємствах України

79. Управління інноваційною діяльністю підприємства

80. Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку підприємства

81. Організація і планування інноваційної діяльності підприємства

82. Планування інноваційної діяльності підприємства

83. Формування інноваційної політики підприємства

84. Формування інноваційної стратегії підприємства

85. Управління інноваційними стратегіями розвитку підприємства

86. Управління інноваційними проектами на підприємстві: стан, проблеми, способи вдосконалення

87. Формування бізнес-плану інноваційного проекту

88. Бізнес-планування інноваційних проектів
89. Обґрунтування доцільності впровадження інноваційних проектів
90. Оцінка інноваційного потенціалу промислового підприємства
91. Управління інноваційним потенціалом промислового підприємства
92. Удосконалення управління інноваційним потенціалом для підвищення ступеня інвестиційної привабливості підприємства
93. Вплив факторів внутрішнього середовища на інноваційний потенціал (інноваційну діяльність) підприємства
94. Вплив факторів зовнішнього середовища на інноваційний потенціал (інноваційну діяльність) підприємства
95. Обґрунтування проекту впровадження у виробництво нових технологій
96. Стратегія технічного розвитку виробництва
97. Управління проектуванням виробництва нової продукції
98. Стратегія оновлення продукції підприємства
99. Організація освоєння нової продукції на підприємстві
100. Обґрунтування проекту освоєння виробництва нової продукції
101. Обґрунтування виробництва нової продукції на підприємстві
102. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємства
103. Стратегія формування інвестиційних ресурсів щодо інноваційної діяльності підприємства
104. Стратегічне управління інвестуванням інноваційної діяльності промислових підприємств
105. Управління інвестиційним забезпеченням інноваційної діяльності
106. Управління інвестиційним забезпеченням інноваційного розвитку підприємства
107. Оцінка інвестиційної привабливості інноваційних програм промислових підприємств
108. Управління залученням інвестицій в інноваційні процеси в умовах конкуренції
109. Обґрунтування механізму залучення іноземних інвестицій для реалізації інновацій
110. Управління інноваційними ризиками

111. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності підприємства
112. Матеріальне стимулювання інноваторів на підприємстві
113. Інноваційна активність підприємства
114. Оцінка інноваційної діяльності підприємства
115. Система показників ефективності інноваційних проектів
116. Стратегічне управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств
117. Стратегія інвестиційної діяльності підприємства
118. Управління інвестиційним забезпеченням розвитку підприємства
119. Формування інвестиційних стратегій промислових підприємств
120. Бізнес-планування в інвестиційній діяльності промислових підприємств
121. Інвестиційні альтернативи підприємства та їх економічна оцінка
122. Управління інвестиційними проектами на підприємстві: стан, проблеми, способи вдосконалення
123. Формування бізнес-плану інвестиційного проекту
124. Обґрунтування доцільності впровадження інвестиційних проектів
125. Оцінювання інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання
126. Управління інвестиційною привабливістю підприємства
127. Формування й оцінювання інвестиційного іміджу промислових підприємств
128. Управління інвестиційним потенціалом підприємства
129. Управління сприйнятливістю промислових підприємств до інвестиційних пропозицій
130. Управління реальними інвестиціями
131. Управління фінансовими інвестиціями
132. Формування та управління портфелем реальних інвестицій
133. Формування та управління портфелем фінансових інвестицій
134. Стратегія формування інвестиційних ресурсів підприємства
135. Управління формуванням фінансових планів інвестиційних проектів підприємств

136. Управління фінансуванням інвестиційної діяльності підприємства
137. Управління фінансовим забезпеченням інвестиційної діяльності підприємства
138. Управління джерелами інвестиційного забезпечення підприємства та їх оптимізація
139. Побудова механізму залучення внутрішніх інвестицій
140. Побудова механізму залучення зовнішніх інвестицій
141. Оптимізація інвестиційної діяльності підприємства
142. Управління грошовими потоками від інвестиційної діяльності підприємства
143. Управління інвестиційними ризиками на підприємстві
144. Управління економічними ризиками в процесі інвестиційної діяльності промислових підприємств
145. Управління організаційними перетвореннями на промислових підприємствах в процесі інвестиційної діяльності
146. Формування стратегій інформаційної взаємодії промислових підприємств із внутрішнім та зовнішнім середовищем в процесі інвестиційної діяльності
147. Використання брендів в процесі стратегічного управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств
148. Стратегічне управління інтегрованими маркетинговими комунікаціями в процесі інвестиційної діяльності промислових підприємств
149. Формування стратегій PR-політики в інвестиційній діяльності промислових підприємств
150. Моніторинг результатів управління інвестиційними процесами на промислових підприємствах
151. Інвестиційна активність підприємства
152. Визначення економічної ефективності інвестиційних проектів

Управління персоналом

153. Управління персоналом підприємства в умовах ринкової економіки
154. Удосконалення системи управління персоналом підприємства
155. Оцінка та стимулювання праці персоналу підприємства

156. Форми і методи оплати праці в сучасних умовах господарювання
157. Удосконалення організації оплати праці
158. Система оцінки та мотивації персоналу
159. Система оцінки і мотивації праці та її вдосконалення
160. Мотивація персоналу підприємства
161. Мотивація діяльності колективів на підприємстві

7. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Що таке наука та чим вона відрізняється від інших видів людської активності?
2. Які цілі науки?
3. Які функції науки?
4. Що включає система наукових знань?
5. Які основні продукти отримує наука?
6. Назвіть основні етапи еволюції науки та дайте їм характеристику.
7. Що являє собою поняття та які його ознаки?
8. Які існують види понять? В чому полягають їх відмінні особливості?
9. Які існують форми науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі?
10. Які основні критерії враховуються при виборі теми наукового дослідження?
11. Що може бути об'єктом та предметом дослідження?
12. Які пізнавальні завдання вирішуються в процесі наукового дослідження?
13. Назвіть основні вимоги до гіпотези. Які стадії проходить процес розвитку гіпотези?
14. Які можливі джерела інформаційного забезпечення наукових досліджень?
15. Охарактеризуйте послідовність складання переліку використаних джерел інформації.
16. Які методи використовують при проведенні наукових досліджень?
17. Чим відрізняються загальнонаукові методи від емпіричних?

18. Що являє собою модель? Які типи моделей існують?
19. Які вимоги висуваються до моделей?
20. Назвіть основні етапи моделювання.
21. Які складові включає науково-дослідний процес?
22. Визначте загальні вимоги до науково-дослідної роботи.
23. Охарактеризуйте структуру звіту з науково-дослідної роботи.
24. Які відомості містить реферат звіту з науково-дослідної роботи?
25. Які вимоги висуваються до наукової доповіді?
26. До яких видів видань належать монографії та наукові статті?
27. До яких видів видань належать підручники та навчальні посібники?
28. Що являє собою стаття та які її відмінні особливості?
29. Що являють собою тези доповіді та які їх особливості?
30. Назвіть особливості ораторського мистецтва.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота це вид навчальної роботи викладача зі студентами, що здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуальні заняття проводяться зі студентами з метою підвищення рівня їхньої підготовки та розвитку індивідуальних творчих здібностей. Індивідуальні консультації включають відповіді викладача на проблемні запитання теоретичного характеру з навчальної дисципліни.

Консультація – форма навчального заняття, яка включає пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування, розгляд типових прикладів та шляхів використання одержаних в процесі вивчення навчальної дисципліни знань на практиці.

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння навчального матеріалу проводиться у вигляді індивідуального захисту самостійних та індивідуальних завдань, підготовки доповідей для виступу на семінарі, підготовки тез для виступу на науковій конференції.

9. Методики активізації процесу навчання

При викладанні дисципліни «Основи наукових досліджень» для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій таких, як: проблемні лекції; міні-лекції; робота в малих групах; презентації; семінари-дискусії. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але і високою ефективністю навчального процесу, який виявляється в високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; виробленню здатності ухвалювати самостійні рішення; виробленню здібності до колективних рішень; виробленню здібності до соціальної інтеграції; придбанні навичок вирішення конфліктів; розвитку здібності до компромісів.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Назва теми	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. Основні категорії науки	<i>Міні-лекція</i> на тему: «Шлях створення наукової теорії»; <i>семінар-дискусія</i> на тему: «Наука як система знань»
Тема 2. Технологія роботи з інформацією	<i>Міні-лекція</i> на тему «Поняття економічної інформації»; <i>семінар-дискусія</i> на тему: «Інформаційні ресурси та технології в наукових дослідженнях»
Тема 3. Методи і моделі наукових досліджень	<i>Міні-лекція</i> на тему «Аксиоматизація знань»; <i>робота в малих групах</i> в процесі проведення соціологічних досліджень (анкетування) з певних проблем управління розвитком підприємства; <i>презентація</i> роботи в малих групах
Тема 4. Організація представлення результатів дослідження	<i>Проблемна лекція</i> на тему: «Ефективність науково-дослідних робіт: критерії та проблеми оцінки»; <i>семінар-дискусія</i> на тему: «Правові аспекти організації наукових досліджень»

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає запитання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді. На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені запитання, а висвітлювати лекційний матеріал таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використовувати при розв'язанні проблеми.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. На початку проведення міні-лекції лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладаються вони стисло. Лекційне заняття, проведене у такий спосіб, пробуджує у студента активність та увагу при сприйнятті матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він одержав від викладача.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу обговорюваної проблеми та її окремих аспектів. Такі семінари розвивають самостійність мислення у студентів і здатність до аналізу інформації, формують певний світогляд, виробляють вміння формулювати думки, висловлювати їх та аргументувати в ході подальшої дискусії, а також оцінювати думки та пропозиції інших.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує

формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування. Після висвітлення проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (при використанні міні-лекцій) студентам пропонується об'єднуватися у групи по 5-6 чоловік та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу. Однією з позитивних рис презентації та її переваг при використанні в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти при роботі у певній малій групі.

10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться у таких формах:

1. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять.
2. Оцінювання виконання індивідуального завдання.
3. Проведення проміжного контролю.
4. Проведення модульного контролю.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних і семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- 1) активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- 2) виконання індивідуального завдання;
- 3) виконання проміжного контролю.

Поточне та модульне оцінювання знань студентів здійснюється за 12-бальною шкалою за такими критеріями:

12 балів. Студент володіє системними знаннями навчального матеріалу та ефективно їх застосовує для виконання практичних

завдань, що передбачені навчальною програмою. Відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення. Студент вміє самостійно знаходити та використовувати джерела теоретико-практичної інформації та оцінювати її. Встановлює причинно-наслідкові міжпредметні зв'язки, робить аргументовані висновки. Правильно й усвідомлено використовує всю отриману документацію в межах навчальної програми, бездоганно виконує практичні завдання, як з використанням типового алгоритму (послідовності дій), так і за самостійно розробленим алгоритмом. Має пізнавально-творчий інтерес до обраної спеціальності.

11 балів. Студент володіє узагальненими знаннями навчального матеріалу в повному обсязі та здатний використовувати їх для виконання всіх передбачених навчальною програмою практичних завдань. Відповідь студента повна, правильна, логічна та містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу. Вміє самостійно знаходити і користуватися джерелами теоретико-практичної інформації та оцінювати її. Встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки. Робить аргументовані висновки, правильно та усвідомлено застосовує всі види отриманої інформації. Практичні завдання виконує правильно, у повному обсязі, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається незначних неточностей, які самостійно виявляє та виправляє. Має пізнавально-творчий інтерес до обраної спеціальності.

10 балів. Студент вміє усвідомлено засвоювати нову економічну інформацію в обсязі, що передбачено програмою. Володіє глибокими знаннями навчального матеріалу та здатний їх правильно використовувати для виконання практичних завдань. Відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз та систематизацію. Студент встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робить аргументовані висновки з незначною консультацією викладача. Вміє самостійно користуватися джерелами теоретико-практичної інформації і правильно застосовує отриману інформацію. Практичні завдання виконує в цілому правильно, в повному обсязі, як з використанням типового алгоритму, так і в дещо змінених умовах. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається окремих неточностей, які

може виправити самостійно. Має пізнавально-творчий інтерес до обраної спеціальності.

9 балів. Студент володіє основним навчальним матеріалом в усній, письмовій та графічній формах і застосовує його при виконанні практичних завдань, як в типових, так і в дещо ускладнених умовах. Дає визначення основних понять, аналізує, порівнює та систематизує інформацію, встановлює зв'язок з вирішуваним питанням та робить висновки. Його відповідь в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована. Студент виконує практичні завдання за типовим алгоритмом з консультацією викладача, усвідомлено користується довідковою інформацією. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається несуттєвих помилок, які може виправити.

8 балів. Студент самостійно з розумінням відтворює основний навчальний матеріал та застосовує його при виконанні практичних завдань в типових умовах (стандартних ситуаціях). Дає визначення основних понять, аналізує, порівнює інформацію, встановлює її зв'язок з вирішуваною проблемою та робить висновки. Відповідь в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована. Студент виконує практичні завдання за типовим алгоритмом з консультативною допомогою викладача, усвідомлено користується довідковою інформацією. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається несуттєвих помилок, які частково виправляє. Охайно оформлює виконані завдання.

7 балів. Студент самостійно з розумінням відтворює сутність основних положень навчального матеріалу та застосовує його при виконанні практичних завдань в типових умовах. Дає визначення основних понять, категорій та законів, аналізує, робить висновки. Його відповідь в цілому правильна, але містить неточності та недостатньо обґрунтована. Виконує практичні завдання за типовим алгоритмом з консультативною допомогою викладача. Користується довідковою інформацією. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається несуттєвих помилок, які частково виправляє.

6 балів. Студент без достатнього розуміння відтворює основний навчальний матеріал та виконує практичні завдання з епізодичною допомогою викладача. З окремими помилками дає визначення основних понять, категорій, законів. Може частково аналізувати навчальний

матеріал, порівнювати та робити висновки. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається несуттєвих помилок.

5 балів. Студент на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння відтворює основні положення навчального матеріалу та виконує практичні завдання з частковою допомогою викладача. З помилками дає визначення основних понять, може частково обґрунтувати та проаналізувати свою відповідь. Під час відповіді та виконання практичних завдань припускається помилок, які самостійно виправити не може.

4 бала. Студент на рівні запам'ятовування без розуміння відтворює навчальний матеріал та виконує практичні завдання з допомогою викладача. Стикається зі значними труднощами при аналізі та порівнянні економічних явищ та процесів. Під час відповіді та виконання практичних завдань припускається значної кількості помилок, які самостійно виправити не може.

3 бала. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

2 бала. Студент володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, не виявляє здатності викласти думку на елементарному рівні.

1 бал. Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначається студентом окремими словами чи реченнями.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на семінарських заняттях здійснюється шляхом оцінювання за 12-бальною шкалою за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння матеріалу навчальної дисципліни;

3) ознайомлення з основною та додатковою рекомендованою літературою з питань, що розглядаються у рамках дисципліни;

4) ознайомлення з законодавчими та нормативними актами з питань інтелектуальної власності;

5) вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

б) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Індивідуальне завдання оцінюється за такими критеріями:

- 1) самостійність виконання;
- 2) логічність та послідовність викладення матеріалу;
- 3) повнота розкриття теми;
- 4) обґрунтованість висновків;
- 5) використання статистичної інформації та додаткових літературних джерел;
- 6) наявність конкретних пропозицій;
- 7) якість оформлення.

Проміжний контроль рівня знань студентів передбачає виявлення опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмової роботи, яка містить запитання теоретичного характеру та запитання, спрямовані на вирішення практичного завдання. Оцінювання завдань з проміжного контролю здійснюється як середнє оцінок за виконання теоретичних і практичних завдань окремо за 12-бальною шкалою.

Зразок завдання з проміжного контролю

ВАРІАНТ 1

Теоретичні завдання:

1. Поясніть, що являє собою наука, і чим вона відрізняється від інших видів діяльності?
2. На вашу думку, як пов'язані наука та допитливість?
3. Що може бути об'єктом наукового дослідження?

Практичні завдання:

1. Що може бути об'єктом наукового дослідження за темою: «Управління стратегічною реорганізацією на промислових підприємствах»?
2. Сформулюйте тему свого наукового дослідження, визначте його мету, завдання, об'єкт та предмет.

Модульний контроль проводиться один раз за семестр. При його проведенні визначається рівень знань студентів з теоретичних та практичних питань навчальної дисципліни. Модульний контроль

здійснюється та оцінюється за двома складовими: практичний модульний контроль і лекційний модульний контроль. Оцінка за практичну складову модульного контролю виставляється з урахуванням результатів оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять, виконання індивідуального завдання та проміжного контролю згідно з графіком навчального процесу. Лекційний модульний контроль здійснюється у письмовій формі.

Зразок завдання з модульного контролю

Теоретичні завдання:

1. Які складові включає науково-дослідний процес?
2. Які методи використовуються при проведенні наукових досліджень?
3. На вашу думку, що таке інтелект наукового працівника та від чого залежить його рівень?

Практичні завдання:

1. Проаналізуйте наукову статтю щодо структури та змістовної наповненості (стаття додається).
2. Надайте схему предметної області власного дослідження.

Теоретичні та практичні завдання модульної контрольної роботи оцінюються окремо за 12-бальною шкалою.

Загальне оцінювання знань студента з навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» здійснюється на підставі двох оцінок модульного контролю: 40 % оцінки за теоретичний модуль та 60 % оцінки за практичний модуль.

Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS (табл. 4).

**Переведення показників успішності знань студентів
у систему оцінювання за шкалою ECTS**

Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки	Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ХНЕУ	Оцінка за національною шкалою
10	відмінне виконання	A	12 – 11	відмінно
25	вище середнього рівня	B	10	
30	взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	C	9 – 7	добре
25	непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	6	задовільно
10	виконання задовольняє мінімальні критерії	E	5 – 4	
-	потрібне повторне перескладання	FX	3	незадовільно
-	повторне вивчення дисципліни	F	2 – 1	

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посібник / За ред А. А. Мазаракі. – 2-ге вид. Допов. – К. : КНТЕУ, 2011. – 296 с.
2. Єрина А. М. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / А. М. Єрина, В. Б. Захожай, Д. Л. Єрин. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 212 с.

3. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посібник / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2006. – 206 с.
4. Макогон Ю. В. Основи наукових досліджень в економіці : навч. посібник / Ю. В. Макогон, В. В. Пилипенко. – Донецьк : Альфа-прес, 2007. – 144 с.
5. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : навч. посібник / Романчиков В. І. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.
6. Соловйов С. М. Основи наукових досліджень : навч. посібник / С. М. Соловйов. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 176 с.

11.2. Додаткова

7. Ашеро́в А. Т. Подготовка, экспертиза и защита диссертаций : учебное пособие / Ашеро́в А. Т. – Х. : Изд. УИПА, 2002. – 136 с.
8. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень : підручник / М. Т. Білуха. – К. : Вища школа, 1997. – 271 с.
9. Грищенко І. М. Основи наукових досліджень : навч. посібник / І. М. Грищенко, О. М. Григоренко, В. А. Борисейко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 186 с.
10. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження : навч. посібник / О. В. Клименюк. – К. : Міленіум. – 234 с.
11. Лудченко О. А. Основы научных исследований : учеб. пособие / Лудченко О. А., Лудченко Я. А., Примак Т. А. – К. : Знання, КОО, 2000. – 114 с.
12. Ниренберг Дж. И. Искусство творческого мышления : перевод с англ. / Дж. И. Ниренберг. – Минск : ООО «Попурри», 1996. – 270 с.
13. Сопко В. В. Основы научных исследований : учеб. пособие / Сопко В. В. – К. : УМК ВО, 1990. – 148 с.
14. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д. М. Стеченко. – К. : Знання, 2007. – 317 с.
15. Томан І. Мистецтво говорити: Пер. з чес. / І. Томан. – 2-е вид. – К. : Політвидав України, 1989. – 293 с.
16. Эхл Ю. Практическое руководство для всех, кто пишет дипломные, курсовые, контрольные, доклады, рефераты, диссертации: Успех без лишних проблем / Эхл Ю. – М. : Металлургия, 1996. – 1997. – 243 с.

11.3. Ресурси мережі Інтернет

17. Електронні каталоги інформаційних ресурсів. – Режим доступу : <http://www.analitik.ru>

18. Інформаційно-пошукова система. – Режим доступу : <http://inpos.com.ua>

19. Пошукові служби Інтернет. – Режим доступу : <http://www.kinder.mksat.net/pages/libfndix/inetfind.htm>

20. Сторінка Державного комітету статистики України. – режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

21. Что такое плагиат, или О западных стандартах научной этики. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/articles/68.html>

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма навчальної дисципліни
«Основи наукових досліджень»
для студентів напряму підготовки
6.030601 «Менеджмент»
денної форми навчання**

Укладачі: **Ястремська Олена Миколаївна**
Ріпка Дар'я Олександрівна

Відповідальний за випуск **Ястремська О. М.**

Редактор

Коректор

План 2012 р., поз. 198.

Підп. до друку . Формат 60 × 90 1/16. Папір ТАТРА. Друк офсетний.

Ум.-друк. арк. . Обл.-вид. арк. . Тираж прим. Зам. № .

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13. 06. 2001 р.*

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61001, м. Харків, пр. Леніна, 9а